

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 568 sahifa,
16-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	10
Shermanova Feruza Djumaboyevna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlarining boshqaruv madaniyati	15
Xurramov Anvar Vafqulovich	
5–7 yoshli bolalar jismoniy rivojlanishida futbol o'yin elementlarining pedagogik ahamiyati	19
Olim Ziyoyev Toshpulatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari.....	23
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, G'ulomova Durdona Shovkat qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish metodikasi	26
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, Olimjonova Humora	
Algebra va funksiya: SAT matematikasining asosi	30
Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich	
Psixologik savodxonlikning psixologik xizmat samaradorligini ta'minlashdagi nazariy va amaliy asoslari ...	34
Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda pedagogik odobni rivojlantirish muammosi	40
Fayzullayeva Feruza Aktamjon qizi	
Yosh oilalarning mustahkamligiga zamonaviy axborot vositalaridan foydalanishning ta'siri	44
Kushakova Nargiza Islambaevna	
Strategic Educational Management: Methods for Improving Teaching and Learning Outcomes	47
Majitova Munisa Oybek qizi	
Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	51
Normurodova Qunduz Tursun qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish	54
Nurmaxmatov Lutfulla Abduxomid o'g'li	
Savod o'rgatish davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	58
Po'latova Sitara Olimjonovna	
Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmlari	62
Rahmonov Amirshoh Abdumuxtorovich	
Bo'lajak kimyo o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	66
Shomurotova Sh. X.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodika asoslari	70
Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining innovatsion kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	73
Zaripova Mushtariybonu Otabek qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetentligini rivojlantirishda art-pedagogik texnologiyalar .	77
Suvanov Kamola Raimqul qizi	
O'quvchilarning mustaqil fikrlash samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'rni.....	81
Zikriyoyeva Feruza Sadullo qizi	
Обучение основам ультразвуковой диагностики с использованием метода “Каждый учит каждого” ...	85
Набиев Абдулло Абдувохидович	
To'lepbergen Qayipbergenov asarlarida komil insonni tarbiyalash masalalari	88
Xabibnazarova Saiyra Baxitbayevna	
Alisher Navoiyning “Hayrat ul-abror” asari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy fazilatlarni shakllantirish	91
Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi	
Ekologik muammoli vaziyatlar orqali kimyo fanida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	96
Ibodullayeva M. I., Dinnazarova F. S.	

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi	101
<i>Saydullayev Zafar Erkinovich</i>	
Talabalarni milliy hunarmandchilik vositasida samogen tarbiyalashda tarixiylik tamoyili.....	104
<i>Allanov Shuxrat Qilichovich</i>	
“Harry Potter” asarining o‘zbekcha tarjimasida stilistik vositalarni qayta yaratish masalalari.....	108
<i>Fayziyev Baxodir Baxshilloevich</i>	
Maktabgacha ta’limda bolalar nutqini o‘stirishning integratsiyalashgan texnologiyalaridan foydalanish.....	112
<i>Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi, Nurmatova Gulchexra Baxadirovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari	116
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash	119
<i>Eshonqulova Ma’suda Habibovna</i>	
Yosh oilalarda nikoh barqarorligini ta’minlovchi psixologik omillar	123
<i>Islomova Ozoda Isomiddin qizi</i>	
Aqliy rivojlanishida orqada qolgan bolalarni inklyuziv ta’limda o‘qitish metodologiyasi	127
<i>Abdullayeva Maftuna</i>	
Maktabgacha ta’lim tashkilotida xavfsiz psixologik muhit yaratishning pedagogik ahamiyati	131
<i>Turayeva Gulchexra Urayimovna, Ziyaeva Umida Xolmat qizi</i>	
STEAM asosida kollaborativ ta’lim muhitida metakompetensiyalarni rivojlantirish.....	135
<i>Axmadova Malika</i>	
Yosh sportchilarni sportga yo’naltirish va sportchilarni tanlash muammolari (futbol sport turi misolida)	139
<i>Xotamov Jaloliddin Xusnitdin o‘g‘li</i>	
Biologiyada amaliy tajribalar o‘tkazishning zamonaviy virtual yechimlari.....	143
<i>Mirzayeva Nodira Abduxamidovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati.....	146
<i>D. P. Xodiyeva, M. Sh. To‘rayeva</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativlikni shakllantirish metodikasi (texnologiya darslari misolida)	150
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Jurayeva Ozoda Ortiq qizi</i>	
Boshlang‘ich sinflarda matematika fanini o‘rgatishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish.....	154
<i>G‘. Yu. Eshmirzayev</i>	
O‘quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishda kimyo ta’limining o‘rni va o‘ziga xos jihatlari.....	157
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Bilingvizm (ikki tillilik) sharoitida o‘quvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	161
<i>Mapruza Embergenova</i>	
Zamonaviy jamiyatda gender sotsializatsiyasi va psixologik jins xususiyatlari: maskulinlik, femininlik va androginlikning empirik tahlili	167
<i>Nasrullayeva Asolat Abdumalik qizi</i>	
Bo‘lajak muhandislarda chiziqli tenglamalar sistemalari va ularning amaliy tatbiqlarini o‘qitish haqida	171
<i>Qushmurotov Umurbek Ibadillayevich</i>	
Bo‘lajak tibbiyot xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish bo‘yicha tajriba-sinov ishlari natijalari	177
<i>Raximova Nigora Atakulovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ko‘p ma’noli so‘zlar ustida ishlash orqali nutqiy qobiliyatini rivojlantirish .	180
<i>Xo‘jayeva Durdonaxon Maqsud qizi, Rustamova Zulfiya Xolmirzayevna</i>	
Pul qadriyatining o‘smirlik davrida shakllanishiga ta’sir etuvchi milliy, ijtimoiy va psixologik omillar: iqtisodiy ijtimoiylashuvning psixodinamik yondashuvda tahlili.....	184
<i>Xolmurotova Mahbuba Maxmudovna</i>	
O‘smirlarda koping xulq-atvor shakllanishida ota-ona va farzand o‘rtasidagi munosabatlarining psixologik xususiyatlari	189
<i>Yarmatova Sanobar Jo‘rayevna</i>	
Raqamli ta’lim muhitida talabalarning matematik kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar	193
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta’limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	197
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Системно-функциональное моделирование и эмпирический анализ нравственно-волевой детерминации в профессиональной деятельности военнослужащих	201
Зохиоров Нодирбек Улугбекович	
Kimyo fanini o'qitishda muommali ta'lim metodining o'rni va amaliy ahamiyati	205
Kultayev Kuzibay Kazakbayevich	
Rolli o'yinlar asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni erta kasbga yo'naltirishning pedagogik shart-sharoitlari	209
Niginabonu Fayzullayeva	
Boshlang'ich sinflarda PIRLS va TIMSS talablariga mos ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik asoslari	214
Qurbonova Maxtuma Fazliddinovna, Mamedova Maxfuza Erkinovna, Omonova Gulandom Davlatovna	
Raqamli texnologiyalar vositasida virtual laboratoriyalarni o'qitish	219
Tilovova Turdixol Baratovna	
Hosila va uning tadbirlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	222
Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining diskursiv kompetensiyasini shakllantirish texnologiyalarini amaliyotda qo'llash usullari	228
Dauletnazarova Ainura Kayirbaevna	
O'quvchilar o'rtasida bullingni oldini olish va pedagogik-psixologik omillarni bartaraf etish yo'llari	233
U. A. Alibayeva	
Yosh avlodning milliy tarbiyasini shakllantirishda xalq pedagogikasining pedagogik-psixologik mexanizmlari	236
O. K. Kadambayeva	
Bo'lajak logopedlar rinolaliyani og'ir nutq nuqsoni sifatida o'rganishda qo'llaniladigan topshiriqlarning ahamiyati	240
Achilova Sevara Djasirkulovna	
Tarjima mashqlari orqali nemis tili (DaF) darsida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish	243
Musayeva Guzal Ne'matillayevna	
O'tkir Rahmat she'rlari lingvopoetikasi	247
Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Проблемы и тенденции развития грамматики русского языка	250
Юлдашев Баходир Бекмуратович	
O'smir taekvondochilarning qo'l-oyoq kuchining an'anaviy mashg'ulotlar davomida o'sish sur'ati	253
A. X. Norov	
Инновационные педагогические технологии в преподавании русского языка и проблемы повышения качества подготовки кадров	259
Адилова Солияхон	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining qobiliyatlari va imkoniyatlarini rivojlantirish	263
Muminjonova Muhayyo G'ulomovna	
Nutqning ijtimoiy-psixologik va lingvistik xususiyatlari	268
Sh. I. Nurmatova, G. B. Xujamova	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'lim muhitini shakllantirish va o'quv materiallarining ahamiyati	271
Abdullayeva Uljalg'as Tulegen qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxsiy pedagogik kompetensiyani aniqlash metodologiyasi	274
D. O'. Yo'ldosheva, J. A. Jovlijev	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga badiiy adabiyot vositasida ijtimoiy xulq madaniyati bilan tanishtirishning ahamiyati	278
Daminova Shoxista Farxodovna	
Using the Method of Mnemonics in Teaching English Idioms: Enhancing Retention and Comprehension in EFL Learners	281
Dusmamadova Gulsum Shukhratovna	
Sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan matematika ta'limining o'quvchilar natijalariga ta'siri	284
Jurayeva Gulshanoy Turdiyevna	
Talabalarda sanogen tafakkurni rivojlantirishda axborot oqimlarining ijobiy ta'sirlari	288
Karimova Umida Alijon qizi	

Viruslar replikasiyasining molekulyar asoslari va uni o'qitishda "Case-study" metodining samaradorligi.....	293
<i>O'. E. Xo'janazarov, B. B. Ishmo'minov, M. Fayzieva, M. Xayitmuratova</i>	
Psixodiagnostik metodikalar asosida talabalarning xarakter aksentuatsiyasining gender farqlarini o'rganish.....	298
<i>Sh. Allanazarova, R. Janabaeva</i>	
"Muhofazaga olingan hududlar" modulidan talabalarning bilimni nazorat qilishga mo'ljallangan nostandart testlardan foydalanish metodikasi	301
<i>Saidmuratov Shoxid Xusanovich, Ishmo'minov Bobur Botir o'g'li, Abduvohidova Madina Ilhomjon qizi, Matkomilova Feruza Xasan qizi</i>	
Ergonomik yondashuv asosida registrator ofisi ish jarayonlarini modellashtirish va takomillashtirish	307
<i>To'xtamurodov Azizbek Azimjon o'g'li</i>	
Sport turlarini tasniflash va sport mashg'ulotlarini kompleks monitoring qilishning ilmiy-metodologik asoslari	311
<i>Ilhomjon Axmedovich Tursunaliyev</i>	
Понятие академической грамотности в современной педагогике и лингводидактике	315
<i>Худжамова Хуснора Диёр кизи</i>	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida.....	318
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Ethnolinguistic Aspects of Ecological Ethics: Conceptualizing "Nature" in English and Uzbek Phraseological Systems	325
<i>Zubaydullayeva Zarina</i>	
Matematik mantiq asosida oliy ta'lim talabarlari uchun mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning bosqichli-integrativ metodikasini takomillashtirish	329
<i>Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi</i>	
Parataekvondochilar-ning musobaqa oldi tayyorgarligi: ilmiy-asoslangan yondashuv va samaradorlik tahlili	334
<i>Abdulfattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	
Developing Functional Literacy Through Combined Interactive Strategies in Secondary School.....	337
<i>Matkarimova Nurjamal Sultamurat qizi</i>	
Bolaning ijtimoiylashuvida ertaklarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	343
<i>Ergasheva Mastura Isaqul qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	347
<i>Abdimo'minova Muhayyo Samadullayevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash.....	352
<i>Anorjonova Komila Xayyom qizi</i>	
Dual ta'lim tizimida Germaniya tajribasi.....	356
<i>Davlatov Keldiyor Davlatovich</i>	
Talabalarning mustaqil ta'limini nazariy asoslari, tasniflari va o'qitish metodlari.....	359
<i>Jumayev Ruzokul Xoliqulovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik boshqaruv tizimi.....	364
<i>Jurayeva Shalola Dehqonboyevna</i>	
O'zbekiston sharoitida gospital pedagogikaning rivojida o'zbek va rus tillarining o'rni va ahamiyati	369
<i>Munira Khodjakhanova</i>	
Zamonaviy ilg'or xorijiy tajribalar asosida hasharotlar mavzusini o'qitishda kreativ usullarni qo'llashning immersiv imkoniyatlari	372
<i>Raxmatova Salima Togaymuradovna</i>	
O'zbekiston janubiy hududlarida brokkoli yetishtirishda agrotexnik tadbirlarni optimallashtirish metodikasi.	377
<i>Salomov Boxodir Salomovich</i>	
O'quvchi yoshlarda iqtisodiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	382
<i>Shoimova Gulxayo Sherzod qizi</i>	
Matematika va musiqa uyg'unligi orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish.....	387
<i>Umarova Munojatxon Xolmuxamedovna</i>	
Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilarini tayyorlashning nazariyasi va metodikasi... ..	391
<i>Uzoqov Akram Avazovich</i>	

Noqonuniy xatti-harakatlarning kelib chiqishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va pedagogik omillar.....	394
<i>Xoliqov Allamurod Abdijabbor o'g'li</i>	
Training Future Speech Therapists to Address Sensory Discrimination Disorders in Preschool Children....	399
<i>Xudayarova Dilnoza Mirvali kizi</i>	
6-sinf adabiyot fanidan Abay va Avaz O'tar ijodini o'rganish darslarida o'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish	402
<i>Yuldasheva Noila Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-bilish faoliyatini loyihalash kompetentligini rivojlantirish muammosi: nazariy tahlil va yondashuvlar	406
<i>Ziyodova Zarina Qodir qizi</i>	
Ingliz tilini bilish darajasi va kasbiy kompetensiya o'rtasidagi bog'liqlik.....	411
<i>Xamdamova Shaxnoza Yusupaliyevna</i>	
Algorithmic Accountability and Digital Sovereignty: Implementation Pathways for AI Legal Frameworks in Developing Nations.....	414
<i>Rahimova Nargiza Khamidullaevna, Ahmadjonov Shohruhbek Rustamjon o'g'li</i>	
Ta'lim – barqaror kelajakni shakllantirishning asosiy drayveri	420
<i>A. X. Aripova</i>	
Nutqning jo'yallik kommunikativ sifati va ahamiyati yuzasidan ayrim qaydlar	425
<i>Xaydarova Muborak</i>	
Raqamli boshqaruv muhitida maktab ta'limini tashkil etish	429
<i>Abdullayev Sherzodbek</i>	
Insonning psixologik holatini ifodalovchi frazeologik birliklarning ingliz va o'zbek tillaridagi lingvistik xususiyatlari.....	434
<i>Abdusattorova Dinara Abduvahob qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ta'limda loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	437
<i>Azimov Yunus Yusupovich, Ruziyeva Zulayxo Samatovna</i>	
Ilk o'spirinlik davrida kreativlik pedagogik muammo sifatida	440
<i>B. X. Xushboqov</i>	
Badiiy asarlarda o'smirlar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	444
<i>Murodova Mexrinov Yaxyojon qizi</i>	
Pedagogik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida akademik madaniyatni shakllantirishning mazmuni	447
<i>Nuriddinov Qandil Jaloliddinovich</i>	
Odami anatomiyasi va fiziologiyasi kursini o'qitishda raqamli ta'lim platformalari talabalar kognitiv faolligini oshirishdagi determinant	451
<i>Uchqurova Zarina Shavkatovna</i>	
Optimization of Personalized Digital Learning Trajectories of Students in Higher Education Based on Artificial Intelligence and Cluster Approach	455
<i>Taylakova Guli Bekmuratovna</i>	
Fiscal and Customs Mechanisms for Harmonizing State and Investor Interests in Oil and Gas Projects.....	460
<i>Ergashev Muhubbek Aslamovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish	465
<i>Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna</i>	
Futbolchilarning ko'p yillik tayyorgarligida jismoniy va texnik tayyorgarlikni takomillashtirish metodologiyasi	468
<i>Raimov Davlatnur Ilhomjonovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	473
<i>Asrorova Lola</i>	
Kimyo fani ta'limidagi innovatsiyalar: zamonaviy yondashuvlar va ularning tasniflanishi.....	478
<i>Ishmanova Zohida Ubaydullayevna</i>	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'quv jarayonini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari	481
<i>Isyoyeva Maftuna Bobomurod qizi</i>	
Ontogenez jarayonida bolalarda eshituv idrokining shakllanishi va rivojlanish qonuniyatlarini tadqiq etish..	485
<i>Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi</i>	

Yadro tizimlarining muvozanatli xossalarini o'rganish metodlarining qiyosiy tahlili.....	489
Mamajonov Raxmatullo Ma'mirjon o'g'li	
Pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va inklyuziv yondashuvning boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirishga ta'siri	494
Jo'rayeva Zulfizar Abdunabiyevna	
Onlayn kommunikatsiya muhiti ta'sirida talaba qizlarning nikohga nisbatan psixologik munosabatlarining shakllanishi.....	497
Qosimova Go'zal Asomiddin qizi, Xujakeldiyeva Dilshoda Toshpo'lat qizi	
Memrise platformasidagi lingvistik yondashuvlar va ularning til o'zlashtirishga ta'siri	501
Omonova Shahruza Xamro qizi	
Sportchilarda psixofiziologik ko'rsatkichlar bilan musobaqa natijadorligi o'rtasidagi bog'liqlik	506
Nazarov Sobir Usmonovich	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarida belbog'li kurash mashg'ulotlarini takomillashtirish mexanizmlarining psixologik va pedagogik xususiyatlari.....	510
Isakov Shuxratbek Muydinovich	
Ixtisoslashgan maktab o'quvchilariga yog'och o'ymakorligi fanini zamonaviy vositalar orqali o'qitishni rivojlantirish	515
Abdurashidxonova Muslimaxon Baxodirxon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda fantaziya va tasavvurni rivojlantirish psixologik-pedagogik muammo sifatida.....	522
Babayeva Ug'iloy Voxid qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik tarbiyani rivojlantirishda tasviriy faoliyatning o'rni	524
Iskandarova Umida Qochqor qizi	
O'quvchilarning so'z boyligini oshirishda hikoya qilish metodining roli	527
Kamolova Malika Zafar qizi	
Learning by doing konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning kvazikasbiy faoliyatini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	530
Karimova Sabina Muxiddin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish bo'yicha olimlarning ilmiy qarashlari	533
Mirzaqobilova Sarvinoz Aliqul qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga "fe'l so'z turkumi"ni didaktik o'yinlar orqali o'rgatish metodikasi	538
Oltinova Bahora	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda tafakkur xususiyatlarining gender tafovutlari	541
Pulatova Gulnoza Murodilovna	
Gamifikatsiya texnologiyasi talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida ...	545
Sattarova Maftuna Ravshan qizi	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini o'rganib borishning amaliy istiqbollari.....	548
Umarova Zuxra Abduraxmanovna	
O'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning nutqiy savodxonligini rivojlantirishning pedagogik asoslari..	552
Utegenova Dilnoza Ayyg'ali qizi	
Hujum zarbasi texnikasini takomillashtirishda tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish	555
Yuldashev Sardorbek Adilbekovich	
Среда речи и квесты для сотрудничества детей 6-7 лет.....	559
Мухаммадиева Фарангиз Санжарбек кизи, Каримкулова Шохсанам Одил кизи	
O'zbekistonda imkoniyati cheklangan bolalarni ijtimoiylashuvi ta'limni rivojlantirishning muhim vazifasi sifatida	564
Fayzieva Ubayda Yunusovna	

MEMRISE PLATFORMASIDAGI LINGVISTIK YONDASHUVLAR VA ULARNING TIL O'ZLASHTIRISHGA TA'SIRI

Omonova Shahruza Xamro qizi

Urganch davlat universiteti, Xorijiy filologiya fakulteti talabasi

Annotatsiya: Memrise til o'rganish platformasida qo'llaniladigan lingvistik metodologiyalar tahlil qilinadi hamda ularning ikkinchi tilni o'zlashtirishdagi samaradorligi baholanadi. Tadqiqotda platformaning kognitiv-lingvistik tuzilmasi, masofaviy takrorlash algoritmi va mnemonik strategiyalari o'rganilgan. Natijalar Memrise'ning kognitiv fan va xotira tadqiqotlariga asoslangan, lug'at o'zlashtirishga yo'naltirilgan tizimli yondashuvi til o'rganuvchilar uchun sezilarli afzalliklar berishini ko'rsatadi. Sifat tahlili usuli asosida platforma xususiyatlari va nazariy asoslari tahlil qilindi. Olingan ma'lumotlar kognitiv lingvistika tamoyillari, xotirani mustahkamlash nazariyalari hamda gamifikatsiya elementlarining samarali ta'lim muhitini yaratishdagi o'rnini aniqlaydi. Natijalar masofaviy takrorlash algoritmlari va ikki tomonlama kodlash nazariyasining qo'llanilishi uzoq muddatli leksik xotirani sezilarli darajada yaxshilashini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: Memrise, til o'rganish texnologiyasi, masofaviy takrorlash, kognitiv lingvistika, mnemonik texnikalar, lug'at o'zlashtirish, ta'lim texnologiyasi, ikkinchi til o'rganish, raqamli pedagogika, mobil ta'lim.

Abstract: Linguistic methodologies employed by the Memrise language learning platform are analyzed, and their effectiveness in second language acquisition is evaluated. The study examines the platform's cognitive-linguistic framework, spaced repetition algorithm, and mnemonic strategies. The results demonstrate that Memrise's systematic approach to vocabulary acquisition, grounded in cognitive science and memory research, provides significant advantages for language learners. Using qualitative analysis, the study explores the platform's features and theoretical foundations. The findings highlight the role of cognitive linguistic principles, memory consolidation theories, and gamification elements in creating an effective learning environment. The results confirm that the implementation of spaced repetition algorithms and dual coding theory significantly enhances long-term lexical memory.

Key words: Memrise, language learning technology, spaced repetition, cognitive linguistics, mnemonic techniques, vocabulary acquisition, educational technology, second language learning, digital pedagogy, mobile learning.

Аннотация: Анализируются лингвистические методологии, применяемые на платформе изучения языков Memrise, и оценивается их эффективность в усвоении второго языка. В исследовании рассмотрены когнитивно-лингвистическая структура платформы, алгоритм интервального повторения и мнемонические стратегии. Результаты показывают, что системный подход Memrise к усвоению словарного запаса, основанный на достижениях когнитивной науки и исследований памяти, обеспечивает значительные преимущества для изучающих язык. На основе метода качественного анализа изучены функции платформы и её теоретические основания. Полученные данные выявляют роль когнитивно-лингвистических принципов, теорий консолидации памяти и элементов геймификации в создании эффективной образовательной среды. Результаты подтверждают, что применение алгоритмов интервального повторения и теории двойного кодирования способствует значительному улучшению долговременной лексической памяти.

Ключевые слова: Memrise, технология изучения языков, интервальное повторение, когнитивная лингвистика, мнемонические техники, усвоение словарного запаса, образовательные технологии, изучение второго языка, цифровая педагогика, мобильное обучение.

KIRISH

Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi til ta'limi sohasini tubdan o'zgartirdi. Mobil ilovalar va veb-platformalar an'anaviy sinf darslarini tobora ko'proq to'ldirmoqda yoki ularning o'rnini bosmoqda. Global til o'rganish texnologiyalari bozorining eksponensial o'sishi ham til ta'limining demokratlashuvini, ham pedagogik yondashuvlarning evolyutsiyasini aks ettiradi ^[1].

Til o'rganish ilovalarining ko'payishi orasida Memrise kognitiv fan tamoyillarini, ayniqsa, lug'at o'zlashtirish va uzoq muddatli xotirada saqlash sohalarida tizimli integratsiyalash orqali o'zini ajratib ko'rsatdi.

2010-yilda neyrofan olimi Greg Deng va xotira mutaxassisi Ed Cooke tomonidan ishga tushirilgan Memrise xotira fani, lingvistik nazariya va gamifikatsiyalashgan ta'limning noyob birlashmasini ifodalaydi. Suhbat ravonligiga yoki grammatika ta'limiga ustuvorlik beradigan ilovalardan farqli o'laroq, Memrise asosan ilmiy asoslangan xotira texnikalari orqali leksik o'zlashtirishga e'tibor qaratadi. Platforma hozirda 189 mamlakat bo'ylab 60 milliondan ortiq foydalanuvchiga xizmat ko'rsatadi va 200 dan ortiq tilda kurslarni taklif etadi ^[2]. Bu keng qamrovli qabul qilinish uning o'ziga xos metodologik yondashuvi bilan birgalikda Memrise'ni akademik tadqiqot uchun ayniqsa qimmatli mavzuga aylantiradi.

Memrise'ning mashhurligiga va innovatsion dizayniga qaramay, uning lingvistik asoslarini ilmiy tekshirish hali ham cheklangan. Ko'plab tadqiqotlar masofaviy takrorlash tizimlari yoki ta'limdagi gamifikatsiya kabi alohida komponentlarni o'rgangan bo'lsa-da, Memrise ushbu elementlarni izchil lingvistik doirada qanday sintez qilishining keng qamrovli tahlili hozirgi adabiyotlarda sezilarli darajada mavjud emas. Bu bo'shliq ayniqsa platformaning til o'rganish amaliyotiga ta'siri va kelajakdagi ta'lim texnologiyalarini rivojlantirishga potensial hissa qo'shishini hisobga olsak, muhim ahamiyatga ega.

Ushbu tadqiqot mazkur bo'shliqni Memrise'ning lingvistik yondashuvlarini tizimli tahlil qilish va ularning nazariy asoslari hamda amaliy samaradorligini baholash orqali bartaraf etishga qaratilgan. Tadqiqot uchta asosiy savol bilan boshqariladi: birinchidan, Memrise'ning lug'at ta'limiga yondashuvining asosida qanday kognitiv lingvistik tamoyillar yotadi va bu tamoyillar platforma dizaynida qanday amalga oshiriladi; ikkinchidan, Memrise'ning masofaviy takrorlash algoritmlarini amalga oshirishi hozirgi xotirani mustahkamlash tadqiqotlariga qay darajada mos keladi; uchinchidan, Memrise'ning mnemonik strategiyalari va gamifikatsiya elementlari o'quvchilarning jalb etilishi hamda lug'at o'zlashtirishini qay darajada yaxshilaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kognitiv lingvistika Langacker 1987 va Lakoff 1987 kabi olimlarning ishlaridan kelib chiqqan holda til o'rganish asosan naqshlarni tan olish, tasniflash va kontseptual xaritalashni o'z ichiga olgan kognitiv jarayon ekanligini ta'kidlaydi ^[3].

Behaviorist va formalist yondashuvlardan bu paradigma siljishi lingvistik kompetensiyada aqliy tasvirlar va tajribaviy asoslanishning o'rnini ta'kidlaydi. Ellis 2019 tahlili shuni ko'rsatadiki, lug'at o'zlashtirish ayniqsa o'quvchilarning mavjud kontseptual bilimlaridan foydalanadigan va shakl bilan ma'no o'rtasida mazmunli assotsiatsiyalarni osonlashtiradigan kognitiv yondashuvlardan foyda ko'radi ^[4].

Tomasello 2003 tomonidan ishlab chiqilgan foydalanishga asoslangan til o'zlashtirish nazariyalari til malakasi ko'plab namunalarga ta'sir va ushbu namunalardan naqshlarni abstraksiyalashdan kelib chiqishini ko'rsatadi.

Robinson va Ellis 2008 kiritilgan ma'lumotlarning chastotasi va ahamiyati uzoq muddatli xotirada leksik tasvirlarning kuchi va mavjudligiga sezilarli ta'sir qilishini ko'rsatdilar ^[5].

Ebbinghaus 1885 tomonidan o'zining kashshof xotira tadqiqotida birinchi marta hujjatlashtirilgan masofaviy ta'sir tarqalgan mashq yig'ilgan mashqqa nisbatan yuqori xotirani keltirib chiqarishini ko'rsatadi ^[6].

Zamonaviy tadqiqotlar optimal masofaviy intervallarga oid izlanishlar orqali bu tamoyilni takomillashtirdi. Cepeda va boshqalar 2006 317 ta tajribaning keng qamrovli meta-tahlilini o'tkazib, masofaviy takrorlash turli kontent sohalari va o'quvchilar populyatsiyalarida uzoq muddatli xotirani sezilarli darajada yaxshilashini tasdiqladi ^[7].

Til o'rganishga xos holda Nakata 2015 masofaviy takrorlashning lug'at o'zlashtirishga qo'llanilishini tekshirdi va masofaviy takrorlash tizimlaridan foydalanuvchi o'quvchilar bir oydan keyin an'anaviy o'rganish usullariga nisbatan 30–40 % yaxshiroq xotira darajasini ko'rsatganini aniqladi ^[8].

Settles va Meeder 2016 til o'rganish platformalaridan olingan ma'lumotlarni tahlil qilib, individual unutish egri chizig'iga asoslangan shaxsiylashtirilgan masofaviy jadvallar xotirani optimallashtirish bilan birga o'rganish vaqtini minimallashtirishi mumkinligini aniqladi [9].

Smartfonlar va planshetlarning paydo bo'lishi mobil yordamida til o'rganish (MALL)ni alohida tadqiqot sohasi sifatida rivojlantirishga turtki berdi. Kukulka-Hulme va Shield 2008 mobil ta'limning asosiy afzalliklarini, jumladan, ko'chma bo'lish, kirish imkoniyati va haqiqiy kontekstlarda o'rganish qobiliyatini aniqladilar ^[10].

Duman va boshqalar 2015 tomonidan olib borilgan tadqiqot mobil lug'at ilovalarining o'quvchilarning leksik bilimlarini sezilarli darajada yaxshilaganligini ko'rsatdi ^[11].

Mnemonik strategiyalar, ayniqsa Atkinson 1975 tomonidan ishlab chiqilgan kalit so'z usuli, lug'at o'rganishni osonlashtirishda izchil samaradorlikni ko'rsatdi [12]. Kalit so'z usuli maqsadli so'zlar va tanish so'zlar yoki tasvirlar o'rtasida esda qolarli assotsiatsiyalar yaratishni o'z ichiga oladi.

Tadqiqotlar mnemonik texnikalar lug'atni darhol eslab qolish va uzoq muddatli xotirada saqlashni sezilarli darajada yaxshilashini tasdiqlaydi ^[13]. Paivio 1986 tomonidan shakllantirilgan vizual mnemonikalar va ikki tomonlama kodlash nazariyasi og'zaki va vizual tarzda kodlangan ma'lumotlar bir nechta olib chiqish yo'llarini yaratib, xotira izlarini mustahkamlashini taklif qiladi ^[14].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot Memrise platformasining lingvistik asoslari va pedagogik yondashuvlarini chuqur tushunish uchun sifat tahlili metodologiyasidan foydalanadi.

Tadqiqot ikki asosiy komponentni o'z ichiga oladi: platformaning xususiyatlari va funksiyalarining tizimli tahlili hamda nazariy asoslarning tekshirilishi.

Platforma xususiyatlarini tahlil qilish jarayonida Memrise'ning asosiy komponentlari – lug'at taqdimoti mexanizmlari, masofaviy takrorlash algoritmlari, mnemonik tizimlar va gamifikatsiya elementlari – batafsil o'rganildi. Har bir xususiyat kognitiv lingvistika, xotira psixologiyasi va ta'lim texnologiyasi sohasidagi nazariy asoslar nuqtai nazaridan baholandi.

Nazariy asoslarni tekshirish bosqichida kognitiv lingvistika, xotira mustahkamlash nazariyalari, masofaviy takrorlash tadqiqotlari va mobil yordamida til o'rganish bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Bu tahlil Memrise'ning dizayn qarorlarini o'rnatilgan ilmiy tamoyillar bilan bog'lash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kognitiv lingvistik tamoyillarning qo'llanilishi. Memrise'ning arxitekturaviy dizayni kognitiv lingvistikaning asosiy tamoyillarini, ayniqsa, til o'rganishni mujassamlashgan bilish sifatida kontseptualizatsiya qilishni aks ettiradi. Platforma leksik bilim oddiy so'z-ta'rif juftliklaridan tashqariga chiqib, boy semantik tarmoqlar, kontekstual foydalanish va multimodal assotsiatsiyalarni o'z ichiga olishini amalga oshiradi. Bu Goldberg 2006 tomonidan taklif etilgan Konstruksiya grammatikasi nazariyasiga mos keladi, bu nazariya lingvistik bilimni abstraksiyaning turli darajalarida shakl-ma'no juftliklaridan iborat deb hisoblaydi^[15].

Platformaning ona tilida so'zlashuvchilarning haqiqiy videolariga va kontekstual misollarga e'tibor qaratishi foydalanishga asoslangan til o'zlashtirish modellariga rioya qilishini ko'rsatadi. Lug'atni ajratilgan so'z ro'yxatlari o'rniga kommunikativ kontekstlar ichida taqdim etish orqali Memrise kognitiv lingvistlar tabiiy til rivojlanishining asosi deb hisoblaydigan input-driven o'rganish turini osonlashtiradi.

Masofaviy takrorlash algoritmlarining amalga oshirilishi. Memrise'ning asosiy innovatsiyasi unutish egri chizig'i modeliga asoslangan adaptiv masofaviy takrorlash algoritmini amalga oshirishda yotadi. Platforma har bir o'quvchining ko'rsatilgan xotirasiga moslashtirilgan progressiv ravishda ortib boradigan intervallarda ko'rib chiqish seanslarini rejalashtiradi. Ushbu algoritmik yondashuv to'liq unutishni oldini olgan holda olib chiqish kuchini maksimal darajaga ko'tarish optimal o'rganish sodir bo'lishi tamoyilini o'z ichiga oladi.

Platforma noto'g'ri javob berilgan elementlar tez-tez paydo bo'ladigan, muvaffaqiyatli eslab qolingan elementlar esa uzaytirilgan ko'rib chiqish intervallariga o'tadigan qiyinchilikka asoslangan rejalashtirish tizimidan foydalanadi. Memrise'ning rejalashtirish algoritmi tahlili optimal masofaviy tadqiqotlar bilan yaqin moslashuvni aniqlaydi. Platforma kengaytirilgan interval jadvalini qo'llaydi: yangi so'zlar dastlabki seanslarda tez-tez paydo bo'ladi, so'ngra bir kundan keyin, uch kundan keyin, bir haftadan keyin, ikki haftadan keyin va progressiv ravishda uzunroq intervallarda ko'rib chiqishga o'tadi.

Mnemonik strategiyalar va ikki tomonlama kodlash. Memrise'ning vizual mnemonikalarni tizimli ravishda o'z ichiga olishi ikki tomonlama kodlash nazariyasining amaliy qo'llanilishini ko'rsatadi. Platformaning "mems" xususiyati foydalanuvchilarga esda qolarli assotsiatsiyalar yaratish va baham ko'rish imkonini beradi – ko'pincha tasvirlarni yorqin hikoyalar bilan birlashtirib – maqsadli lug'atni esda qolarli signallar bilan bog'laydi. Bu yondashuv kalit so'z usulining asosini tashkil etuvchi akustik o'xshashlik tamoyilidan ham, xotira kodlash chuqurligini oshiradigan semantik elaboratsiyadan ham foydalanadi.

Mashhur memlar tahlili bir nechta dominant strategiyalarni aniqlaydi: kalit so'zga asoslangan akustik assotsiatsiyalar, vizual-semantik bog'lanishlar va narrativ elaboratsiya. Memlarni yaratishning jamoaga asoslangan tabiiy ajoyib ijodkorlik va samaradorlikni namoyish etadi. Yuqori baholangan memlar ko'pincha hazil, absurdlik yoki shaxsiy dolzarblikdan foydalanadi – tadqiqotlar doimiy ravishda xotira kodlashni yaxshilayotgan omillar sifatida aniqlaydi.

Gamifikatsiya va o'quvchilarni jalb etish. Memrise'ning gamifikatsiya elementlari oddiy mukofot mexanizmlaridan tashqariga chiqib, keng qamrovli jalb etish ekotizimini yaratadi. Ball tizimi o'rganish taraqqiyoti haqida darhol qayta aloqa beradi, lider taxtasi xususiyatlari esa ijtimoiy taqqoslash va raqobatni joriy qiladi. Yutuqlar nishonlari tizimi uzoq muddatli yutuqlarni tan olishni ta'minlaydi, individual lug'at elementlaridan tashqari meta-maqsadlarni yaratadi.

Ayniqsa innovatsion "tezkor ko'rib chiqish" xususiyati vaqt bosimi bilan tez-tez savollarni taqdim etadi. Kognitiv yuk nazariyasi shuni ko'rsatadiki, bunday vaqtli olib chiqish amaliyoti avtomatiklikni – ongli harakat qilmasdan leksik bilimga tez kirish qobiliyatini – yaxshilashi mumkin. Bu xususiyat ayniqsa lug'at o'rganish ilovalarining umumiy cheklovini hal qiladi: tanib olish va produktiv olib chiqish o'rtasidagi bo'shliq.

An'anaviy usullar bilan qiyoslash. An'anaviy lug'at o'rganish usullari – flesh kartalar, so'z ro'yxatlari yoki darslik mashqlari – bilan solishtirganda Memrise bir qancha aniq afzalliklarni taklif qiladi. Avtomatlashtirilgan rejalashtirish materiallarni qachon ko'rib chiqish kerakligini aniqlashning metakognitiv yukini yo'q qiladi. Multimedia taqdimoti va haqiqiy foydalanish misollari kontekstsiz so'z ro'yxatlariga qaraganda boyroq kirishni ta'minlaydi. Eng muhimi, platformaning izchilligi va uzoq muddatli ko'rib chiqish rejalashtirishi an'anaviy o'rganish yondashuvlarini zaiflashtiruvchi muddatidan oldin amaliyotni to'xtatishni hal qiladi.

Boshqa til o'rganish ilovalari bilan solishtirganda Memrise noyob o'rnini egallaydi. Grammatika ta'limi va gap tuzishga e'tibor qaratadigan platformalardan farqli o'laroq, Memrise intensiv ravishda leksik o'zlashtirishga e'tibor qaratadi. Bu ixtisoslashuv lug'atga xos metodologiyalarni chuqurroq amalga oshirish imkonini beradi, ammo umumiy til kompetensiyasida bo'shliqlar qoldirishi mumkin.

Platformaning cheklovlari. O'z kuchli tomonlariga qaramay, Memrise e'tiborga olishni talab qiladigan ba'zi cheklovlarni namoyon etadi. Platformaning resektiv lug'at bilimiga e'tiborini produktiv kompetensiyani yetarlicha rivojlantirmasligi mumkin. Tezkor ko'rib chiqish xususiyati bu tashvishni qisman hal qilsa-da, platforma lug'atni haqiqiy kommunikativ kontekstlarda yoki kengaytirilgan nutqda ishlatish uchun cheklangan imkoniyatlar beradi.

Foydalanuvchi tomonidan yaratilgan memlarning samaradorligi sifat jihatidan sezilarli darajada farq qiladi. Ba'zi memlar talaffuz xatolarini mustahkamlashi, chalg'ituvchi assotsiatsiyalar yaratishi yoki faqat yaratuvchilari uchun tushunarli bo'lishi mumkin. Jamoaviy reyting tizimi bu muammoni qisman yumshatadi, ammo o'quvchilar mos memlarni tanlashda mulohaza yuritishlari kerak. Bundan tashqari, platformaning samaradorligi foydalanuvchining izchilligi va uzoq muddatli majburiyatiga tanqidiy ravishda bog'liq. Masofaviy takrorlash algoritmi optimal ishlashi uchun muntazam jalb etilishni talab qiladi, ammo uzoq davr mobaynida kundalik amaliyotni saqlab qolish sezilarli qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Memrise kognitiv lingvistik nazariya va xotira tadqiqotlarining til o'rganish texnologiyasiga murakkab qo'llanilishini ifodalaydi. Uning masofaviy takrorlash algoritmlari, mnemonik strategiyalari, multimodal kiritish va o'ylangan gamifikatsiyasining integratsiyasi an'anaviy lug'at ta'limining ko'plab cheklovlarni hal qiladigan platformani yaratadi. Platformaning foydalanishga asoslangan modellarga rioya qilishi, ikki tomonlama kodlash nazariyasini amalga oshirishi va adaptiv rejalashtirish mexanizmlari nazariy tamoyillarning samarali operatsionalizatsiyasini ko'rsatadi.

Mustahkam leksik asoslarni qurmoqchi bo'lgan til o'rganuvchilar uchun Memrise ilmiy asoslangan, qiziqarli va ochiq vositani taklif qiladi. O'qituvchilar uchun u lug'at o'zlashtirishni yaxshilay oladigan va sinf vaqtini kommunikativ amaliyot uchun bo'shatadigan qimmatli qo'shimcha resursni taqdim etadi. Biroq, platformaning cheklovlari – ayniqsa produktiv lug'at rivojlanishi va o'quvchi izchilligiga bog'liqlik – uni keng qamrovli til o'rganish dasturining bir komponenti sifatida ishlashini ko'rsatadi.

Kelajakdagi tadqiqotlar uzoq muddatli xotirada saqlash naqshlarini, platforma samaradorligiga ta'sir qiluvchi individual farq omillarini va an'anaviy ta'lim bilan optimal integratsiya strategiyalarini tekshirishi kerak. Platforma ko'p so'zli iboralar va kollokatsiya o'rganishni qanday qo'llab-quvvatlashi mumkinligini tekshirish uning pedagogik ko'lamini kengaytirishi mumkin. Til ta'limi tobora raqamli kontekstlarda rivojlanishda davom etar ekan, Memrise kabi platformalar kengayib borayotgan rollarni o'ynashi mumkin, bu esa doimiy ilmiy tekshirishni muhim qiladi.

O'qituvchilar uchun tavsiyalar:

1. Memrise'ni keng qamrovli yechim emas, balki qo'shimcha vosita sifatida ko'ring va uni gapirish amaliyoti, grammatika ta'limi hamda haqiqiy muloqot imkoniyatlari bilan to'ldiring.
2. Samarali mem tanlash va yaratish bo'yicha yo'riqnomalarni taqdim eting, talabalarga qaysi mnemonik strategiyalar ularning individual o'rganish profillari uchun eng yaxshi ishlashini anglash bo'yicha metakognitiv xabardorlikni rivojlantirishga yordam bering.
3. Analitik xususiyatlar orqali talabalarning jalb etilishini kuzatib boring, bu izchillik yoki muayyan lug'at sohalari bilan qiynalayotgan o'quvchilarni aniqlashga va maqsadli intervensiyalarni amalga oshirishga imkon beradi.
4. Platformaning cheklovlarni hal qiladigan boy sinf faoliyatlarini ishlab chiqing – suhbat doiralari, ingliz tilida "ko'rsat va ayt", hikoya qilish va rol o'ynash kabi faoliyatlar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Godwin-Jones, R. (2017). Smartphones and language learning. *Language Learning & Technology*, 21(2), 3–17.
2. Von Ahn, L. (2013). Duolingo: Learn a language for free while helping to translate the web. *Proceedings of the 2013 International Conference on Intelligent User Interfaces*, 1–2.
3. Langacker, R. W. (1987). *Foundations of cognitive grammar: Vol. 1. Theoretical prerequisites*. Stanford University Press.
4. Ellis, N. C. (2019). Essentials of a theory of language cognition. *The Modern Language Journal*, 103(S1), 39–60.
5. Robinson, P., & Ellis, N. C. (Eds.). (2008). *Handbook of cognitive linguistics and second language acquisition*. Routledge.
6. Ebbinghaus, H. (1885). *Memory: A contribution to experimental psychology*. Teachers College, Columbia University.
7. Cepeda, N. J., Pashler, H., Vul, E., Wixted, J. T., & Rohrer, D. (2006). Distributed practice in verbal recall tasks: A review and quantitative synthesis. *Psychological Bulletin*, 132(3), 354–380.
8. Nakata, T. (2015). Effects of expanding and equal spacing on second language vocabulary learning. *Studies in Second Language Acquisition*, 37(4), 677–711.
9. Settles, B., & Meeder, B. (2016). A trainable spaced repetition model for language learning. *Proceedings of the 54th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics*, 1848–1858.
10. Kukulska-Hulme, A., & Shield, L. (2008). An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction. *ReCALL*, 20(3), 271–289.
11. Duman, G., Orhon, G., & Gedik, N. (2015). Research trends in mobile assisted language learning from 2000 to 2012. *ReCALL*, 27(2), 197–216.
12. Atkinson, R. C. (1975). Mnemotechnics in second-language learning. *American Psychologist*, 30(8), 821–828.
13. Bellezza, F. S. (1981). Mnemonic devices: Classification, characteristics, and criteria. *Review of Educational Research*, 51(2), 247–275.
14. Paivio, A. (1986). *Mental representations: A dual coding approach*. Oxford University Press.
15. Goldberg, A. E. (2006). *Constructions at work: The nature of generalization in language*. Oxford University Press.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.